

Oslo

7. juni 1990

ANDERS JAHRES KULTURPRIS

Statsminister Jan P. Syse

Noen få ord om min bakgrunn for å kunne reise meg og tale i et Jahre-selskap som dette.

For det første er jeg jurist, som han. Riktignok ikke med samme kraft. Det første verden hørte fra Anders Jahre var en annonse i Sandefjords Blad i 1927:

"Anders Jahre. Advokat. Energisk og effektiv inkasso." Jeg har aldri klart å si så mye så kort.

For det annet er jeg vestfolding, som han. Riktignok ikke fra Sandefjord, men fra Nøtterø. Forskjellen ligger i at vi fra Nøtterø sier hvalær-hvalæne, mens de i Sandefjord sier hvalær-hvalane. (Statssekretær Hanssen, som er fra Sandefjord, påstår at det siste er det korrekte.)

For det tredje har også jeg - i likhet med Aas og Aarnes - mottatt penger av Anders Jahre. Jeg fikk dem til å bygge Studentersamfundets nye hus, Chateau Neuf. Enkelte, som senere har sett bygningen, mener at jeg riktignok må ha fått pengene fra et eget Jahre-fond for ukultur.

Men Jahre og jeg (lyder det ikke storartet!) diskuterte aldri den estetiske siden av saken, bare den økonomiske. Det var C.J. Hambro som ga meg følgende råd da jeg dro til Sandefjord:- Og når De taler med en mann som Anders Jahre, må De endelig

huske at nevne beløp der appellerer til fantasien. Så jeg fant på et tall som iallfall appellerte til min egen fantasi. Noen hevder jo at det er selve grunnlaget for å bli politiker. Altså viljen til å tenke i store tall når det gjelder å bruke andres penger.

Forskjellen var bare at den gang, som en ung og dannet mann, spurte jeg først. Mitt fjerde likhetspunkt med Anders Jahre er at jeg har vært nesten like lite til sjøs som han. Men jeg har!

Og for det femte ligger også min egen yrkesbakgrunn i skipsfart. Riktignok ikke slik at andre husker det, men nok til at jeg vet om en verden som kunne utfordre fantasien hos en mann som Anders Jahre. Og andre som ham.

For her finner vi vyene og viljen i norsk næringsliv, mer enn på noe annet område. Ta Anders Jahre: I januar 1928 kontraherer han, fra bar bakke, verdens største kokeri i Belfast, samtidig verdens største tankskip, med opphalingsslipp akter - også det en nyvinning - og med 7 hvalbåter attåt. Så sykler han Vestfold rundt for å tegne aksjer i hvalfangerselskapet Kosmos. Ett år etter er det hele klart for avgang. Så kontraherer han Kosmos II - midt under depresjonen.

Etter krigen kaster han seg over helt nye områder, som f.eks. kjempemessige kontrakter på frakt av Volkswagen til USA - et helt nytt område. Og senere biler fra Japan til Amerika.

Det er en suveren global dimensjon over alt dette: Hvalfangst på den andre siden av kloden, enerbefrakter mellom kontinentene. Det er en aldeles ukjent tanke for menn som Jahre at f.eks. Sandefjord skulle være en liten provinsby i et avsidesliggende land. Verden er jo deres, Norge ligger nøyaktig på

toppen av globusen. I mine guttedager ble f.eks. Syd-Georgia omtalt som øya: "Jeg har ikke sett deg på lenge, hvor har du vært? Jeg har vært på øya." Det ble arrangert egne vestfoldmesterskap på ski der nede. (Snart må vi forresten dra dit igjen hvis vi skal ha Vestfoldmesterskap på ski.)

Anders Jahre fortjener at vi husker hvem han var - at det er noe uendelig mer ved ham enn det som kan sees gjennom en revisorlupe fra et ligningskontor. Han var en gründer, en ener, en av dem som minner oss om at verden er vår. Hvis vi tør å gripe etter den.

At Norge er mer enn noen vet av, det er kunnskap, kombinasjonsevne og dristighet, det er drømmer som gjøres til virkelighet. Anders Jahre er i slekt med sine prisvinnere. Og de med ham.